

TEMA 2. Razodetje

Bog se je razodel kot osebno Bitje preko odrešenijske zgodovine, tako da je ustvaril in vzgajal ljudstvo, da bi bilo varuh njegove besede in kot priprava na utelešenje Jezusa Kristusa.

30. Dec. 2013

1. Bog se razodene ljudem

»Bog je v svoji dobroti in modrosti hotel razodeti samega sebe in razkriti skrivnost svoje volje, da bi ljudje po Kristusu, učlovečeni Besedi,

imeli v Svetem Duhu dostop k Očetu in bi postali deležni božje narave. V tem razodetju nevidni Bog iz preobilja svoje ljubezni nagovarja ljudi kakor prijatelje in občuje z njimi, da bi jih povabil in sprejel v svoje občestvo«[1] (prim. *Katekizem*, 51).

Prvi korak božjega razodetja je stvarjenje, v katerem On podaja večno pričevanje samega sebe[2] (prim. *Katekizem*, 288). Preko ustvarjenin se je Bog razodeval in se razodeva ljudem vseh časov ter jim s tem daje spoznati svojo dobroto in svoje popolnosti. Med temi je človeško bitje, božja podoba in podobnost, ustvarjenina, ki v največji meri razodeva Boga. Vendar pa se je Bog hotel razodeti kot osebno Bitje, preko zgodovine odrešenja, tako da je ustvaril in vzgajal ljudstvo, ki naj bi bilo varuh tega, kar je imel namen povedati ljudem, in v katerem bi pripravil utelešenje njegove Besede,

Jezusa Kristusa[3] (prim. *Katekizem*, 54-64). V Njem Bog razodeva skrivnost svojega trinitaričnega življenja: Očetov načrt, da osredini v svojem Sinu vse stvari ter da izvoli in posinovi vse ljudi kot otroke v svojem Sinu (prim. *Ef* 1,3-10; *Kol* 1,13-20), tako da jih po Svetem Duhu združi za udeležенost pri njegovem večnem božanskem življenju. Bog se razodeva in izpolnjuje svoj načrt odrešenja preko poslanstva Sina in Svetega Duha v zgodovini.[4]

Vsebina razodetja so tako naravne resnice, ki bi jih človeško bitje moglo spoznati tudi samo s pomočjo razuma, kakor tudi resnice, ki uhajajo človeškemu razumu in ki jih je mogoče spoznati samo po svobodni in zastonjski dobroti, s katero se Bog razodeva. Glavni predmet božjega razodetja niso abstraktne resnice o svetu in človeku: njegovo bistveno jedro je to, da Bog posreduje skrivnost svojega

osebnega življenja in vabi k udeležbi v njem.

Božje razodetje se uresničuje preko besed in preko dejanj; na nerazdružljiv način je skrivnost in dogodek; istočasno kaže objektivno razsežnost (beseda, ki razodeva resnico in nauke) ter subjektivno razsežnost (osebna beseda, ki nudi pričevanje o sebi in vabi k dialogu). To razodetje je zato treba razumeti in posredovati kot resnico in kot življenje[5] (prim. *Katekizem*, 52-53).

Poleg zunanjih dejanj in znamenj, preko katerih se razodeva, Bog naklanja notranje vzgibe njegove milosti, da bi ljudje mogli s srcem sprejeti razodete resnice (prim. *Mt* 16,17; *Jn* 6,44). Tega intimnega božjega razodetja ne gre zamenjevati s t.i. "zasebnimi razodetji", ki kljub temu, da so sprejeta v tradicijo svetosti v Cerkvi, ne posredujejo nobene nove in izvirne vsebine,

temveč ljudi spominjajo na edino božje razodetje, udejanjeno v Jezusu Kristusu, in jih spodbujajo, da se po njem ravnaajo (prim. *Katekizem*, 67).

2. Sveto pismo, pričevanje o razodetju

Izraelsko ljudstvo je po božjem navdihu in ukazu skozi stoletja zapisovalo pričevanje o božjem razodetju v zgodovini in ga neposredno povezovalo z razodetjem edinega in resničnega Boga, ki so ga bili deležni naši očetje. V Svetem pismu se besede Boga predstavljajo kot človeške besede, vse dokler v utelešeni Besedi ne prevzamejo same človeške narave. Poleg izraelskih Pisem, ki jih je Cerkev sprejela in ki so znana pod imenom Stara ali Prva zaveza, so tudi apostoli in prvi učenci zapisali pričevanje o božjem razodetju, tako kot se je v polnosti uresničilo v njegovi Besedi, katere zemeljskega bivanja so bili priče, še

posebej glede velikonočne skrivnosti o njegovi smrti in vstajenju, kar je dalo izvor knjigam Nove zaveze.

Resnica o tem, da je Bog, o katerem pričujejo izraelska Pisma, edini in resnični Bog, stvarnik neba in zemlje, se jasno pokaže zlasti v "modrostnih knjigah". Njihova vsebina presega meje izraelskega ljudstva in zbuja zanimanje za občo izkušnjo človeškega rodu glede velikih vprašanj eksistence, od smisla vesoljstva do smisla človeškega življenja (Knjiga modrosti); od vprašanj o smrti in o tem, kar pride po njej, do pomena človekove dejavnosti na zemlji (Pridigar); od družinskih in družbenih odnosov do kreposti, ki jih mora urejati, da bi živeli po načrtih Boga Stvarnika in tako dosegli polnost lastne človeškosti (Pregovori, Sirah itd.).

Bog je avtor Svetega pisma, ki so ga sveti pisci (hagiografi), ki so tudi

avtorji besedila, zabeležili pod navdihom Svetega Duha. Za njegovo sestavo je On »izbral ljudi, ki jih je tako naravnal, da so ob uporabi svojih sposobnosti in moči — na temelju njegovega delovanja v njih in po njih — kot resnični avtorji zapisali vse to in samo to, kar je on hotel«[6] (prim. *Katekizem*, 106). Za vse, kar trdijo sveti pisci, lahko smatramo, da to trdi Sveti Duh: »zato moramo izpovedovati, da svetopisemske knjige zanesljivo, zvesto in brez zmote učijo resnico, ki jo je Bog hotel imeti zaradi našega zveličanja zapisano v Svetem pismu«.[7]

Da bi prav razumeli Sveto pismo, je treba upoštevati različne pomene — dobesednega in duhovnega; slednjega prepoznamo tudi v alegoričnem, moralnem in mističnem — ter raznolike literarne zvrsti, v katerih so bile sestavljene različne knjige ali njihovi deli (prim. *Katekizem*, 110, 115-117). Še posebej

je treba Sveto pismo brati *znotraj* *Cerkve*, oziroma v luči njenega živega izročila in analogije vere (prim. *Katekizem*, 111-114): Sveto pismo moramo brati in razumeti v istem Duhu, v katerem je bilo napisano.

Različni strokovnjaki, ki si prizadevajo za interpretacijo in poglobljanje v vsebino Svetega pisma, predlagajo svoje izsledke izhajajoč iz njihove znanstvene avtoritete. Cerkvenemu učiteljstvu pripada naloga, da oblikuje pristno razlago, ki je za vernike obvezujoča in temelji na oblasti Duha, ki podpira učiteljsko službo papeža in škofov, ki so z njim v občestvu. Po zaslugi te božje pomoči je Cerkev že od prvih stoletij dalje priznavala, katere knjige vsebujejo pričevanje razodetja v Stari in v Novi zavezi, s čimer je oblikovala "kanon" Svetega pisma (prim. *Katekizem*, 120-127).

Pravilna interpretacija Svetega pisma s priznavanjem različnih pomenov in literarnih zvrsti, ki so v njem prisotni, je potrebna, kadar sveti avtorji opisujejo vidike sveta, ki spadajo tudi v območje naravoslovnih znanosti: oblikovanje elementov vesoljstva, pojav različnih oblik življenja na zemlji, izvor človeškega rodu, naravni pojavi na sploh. Treba se je izogniti zmoti fundamentalizma, ki se ne oddalji od dobesednega pomena in od zgodovinske literarne zvrsti, kadar bi bilo to potrebno storiti. Prav tako se je potrebno izogibati napaki, ki biblične pripovedi jemlje kot čisto mitološke oblike brez kakršne koli vsebine resnice o zgodovini dogodkov in o njihovi radikalni odvisnosti od božje volje.[8]

3. Razodetje kot zgodovina odrešenja z vrhuncem v Kristusu

Kot dialog med Bogom in ljudmi, preko katerega jih On vabi k udeležnosti pri Njegovem osebnem življenju, ima razodetje od vsega začetka značilnost "zaveze", ki daje izvor "zgodovini odrešenja". »Ker pa je hotel odpreti pot do nadnaravnega zveličanja, je povrh tega že v začetku razodel samega sebe prastaršem. Po njihovem padcu je v njih z obljubo odrešenja prebudil upanje na zveličanje. Nenehno je skrbel za človeški rod, da bi podelil večno življenje vsem, ki vztrajno v dobrih delih iščejo odrešenje. Pozneje je poklical Abrahama, da bi iz njega naredil veliko ljudstvo, ki ga je za očaki vzgajal po Mojzesu in prerokih, da bi priznavalo samo njega kot živega in resničnega Boga, kot skrbnega Očeta in pravičnega sodnika in bi pričakovalo ljubljenega Odrešenika. Tako je skozi vekove pripravljaj pot evangeliju.«[9]

Zaveza Boga s človekom se začne že s stvarjenjem naših prastaršev in s povzdignjenjem v življenje milosti, ki jim je omogočalo delež pri božji intimnosti, nato je preoblikovana v vesoljnem dogovoru z Noetom, eksplicitno pa se razodene pri Abrahamu in kasneje na poseben način pri Mojzesu, ki mu Bog izroči tabli zaveze. Številno potomstvo, obljubljeno Abrahamu, in Mojzesu izročena postava sta priprava in podoba nove in večne zaveze, ki je zapečateni z Jezusom Kristusom, Božjim Sinom, uresničena in razodeta z njegovim utelešenjem ter z njegovo velikonočno daritvijo. Zaveza v Kristusu odrešuje greha prastaršev, ki sta z nepokorščino prelomila prvo ponudbo zaveze s strani Boga Stvarnika.

Zgodovina odrešenja se kaže kot veličastna božja vzgoja, ki meri h Kristusu. Preroki, katerih vloga je bila spominjati na zavezo in na njene

moralne zahteve, govorijo na poseben način o Njem, obljubljenem Mesiju. Oznanjajo ekonomijo neke nove zaveze, duhovne in večne, ki je zapisana v srcih; razodel jo bo Kristus v blagih in nauku evangelija, ko bo razglasil zapoved ljubezni, ki je uresničenje in dopolnitev celotne postave.

Jezus Kristus je hkrati posrednik in polnost razodetja; On je Razodevalec, razodetje in vsebina le-tega kot Beseda Boga, ki je postala človek: »Velikokrat in na veliko načinov je Bog nekoč govoril očetom po prerokih, v teh dneh poslednjega časa pa nam je spregovoril po Sinu. Njega je postavil za dediča vsega in po njem je tudi ustvaril svetove« (*Heb 1,1-2*). Bog je v svoji Besedi povedal vse in na dokončen način: »Krščanski odrešenjski red kot nova in dokončna zaveza ne bo nikdar prešel; in preden se bo naš Gospod Jezus Kristus prikazal v slavi,

ne smemo pričakovati nikakršnega novega javnega razodetja«[10] (prim. *Katekizem*, 65-66). Na poseben način se uresničenje in polnost božjega razodetja kažeta v velikonočni skrivnosti Jezusa Kristusa, torej v njegovem trpljenju, smrti in vstajenju, kar je dokončna Beseda, s katero je Bog do konca izkazal svojo ljubezen v popustljivosti in prenovil svet. Samo v Jezusu Kristusu Bog razodeva človeka njemu samemu in mu daje razumeti, kakšno je njegovo dostojanstvo in vzvišena poklicanost. [11]

Vera kot krepost je odgovor človeka na božje razodetje, osebno pristopanje k Bogu v Kristusu, k čemur spodbujajo njegove besede in dela, ki jih On uresničuje.

Verodostojnost razodetja se opira zlasti na verodostojnost osebe Jezusa Kristusa v vsem njegovem življenju. Njegov položaj, ki ga ima kot posrednik, polnost in temelj

verodostojnosti razodetja, razlikujejo osebo Jezusa Kristusa od katerega koli drugega ustanovitelja kakšne religije, ki od svojih privržencev ne zahteva, naj verujejo vanj, niti se ne predstavlja kot polnost in uresničenje tega, kar hoče Bog razodeti, temveč se ponuja zgolj kot posrednik, da bi ljudje takšno razodetje spoznali.

4. Prenašanje božjega razodetja

Božje razodetje je vsebovano v Svetem pismu in v izročilu, ki predstavljata eno samo dediščino vere, v kateri je ohranjena božja beseda.[12] Med seboj sta vzajemno odvisna: izročilo predaja in razlaga Sveto pismo, slednje pa spet preverja in potrjuje to, kar je živo v izročilu[13] (prim. *Katekizem*, 80-82).

Izročilo, ki temelji na oznanjevanju apostolov, na živ in dinamičen način pričuje in predaja to, kar je v Svetem pismu zbrano v obliki določenega

besedila. »To apostolsko izročilo v Cerkvi ob podpori Svetega Duha napreduje. Raste namreč razumevanje izročениh stvari in besed po preudarjanju [ex contemplatione] in preučevanju vernikov, ki to premišljujejo v svojem srcu, po notranjem uvidevanju duhovnih stvarnosti, kakršnega dobivajo iz izkustva, in po oznanjevanju tistih, ki so s škofovskim nasledstvom prejeli zanesljivo karizmo resnice.«[14]

Nauk cerkvenega učiteljstva, cerkvenih očetov, liturgične molitve, verski čut vernikov, ki živijo v božji milosti, pa tudi vsakdanja stvarnost, kot je vzgoja v veri, ki jo starši prenašajo na svoje otroke, ter krščanski apostolat, prispeva k predajanju božjega razodetja. Dejansko to, kar so prejeli apostoli in predali svojim naslednikom, škofom, obsega »vse tisto, kar pospešuje sveto življenje božjega ljudstva in

pomnožuje njegovo vero. In tako Cerkev s svojim naukom, z življenjem in bogočastjem trajno nadaljuje in vsem rodovom predaja naprej vse, kar sama je, vse, kar veruje.«[15]

Veliko apostolsko izročilo je treba razlikovati od različnih teoloških, liturgičnih, disciplinarnih in drugih izročil, katerih veljava je lahko omejena ali celo začasna (prim. *Katekizem*, 83).

Razodetje v celoti, kot resnica in kot življenje, pomeni, da predmet predajanja ni samo nek nauk, ampak tudi življenjski slog: doktrina in zgled sta neločljiva. To, kar se prenaša naprej, je dejansko živa izkušnja, izkušnja srečanja z vstalim Kristusom in tega, kar je ta dogodek pomenil in še vedno pomeni za življenje vsakega posameznika. Iz tega razloga Cerkev v zvezi s prenašanjem razodetja govori o *fides*

et mores, o veri in navadah, o nauku in ravnanju.

5. Cerkveno učiteljstvo, varuh in pooblaščen razlagalec razodetja

»Naloga obvezujoče razlagati zapisano ali izročeno božjo besedo je zaupana živemu cerkvenemu učiteljstvu, ki svojo avtoriteto izvršuje v imenu Jezusa Kristusa,«[16] t.j. škofom, ki so v občestvu s Petrovim naslednikom, rimskim škofom. Ta naloga učiteljstva Cerkve je služenje božji besedi in njen cilj je zveličanje ljudi. Zaradi tega »to učiteljstvo ni nad božjo besedo, ampak ji služi, ko uči samo tisto, kar je izročeno: po božjem naročilu in ob podpori Svetega Duha to pobožno posluša, sveto čuva in zvesto razlaga; in iz tega edinega zaklada vere črpa vse tisto, kar predlaga v verovanje kot od Boga razodeto.«[17] Nauk cerkvenega učiteljstva predstavlja

najpomembnejši kraj, kjer je zaobseženo apostolsko izročilo: učiteljstvo je glede tega izročila kakor njegova zakramentalna razsežnost.

Sveto pismo, sveto izročilo in cerkveno učiteljstvo sestavljajo torej določeno enoto, tako da nobena izmed teh treh stvari, ne more obstajati brez ostalih dveh.[18] Temelj te enotnosti je Sveti Duh, avtor Svetega pisma, protagonist živega izročila Cerkve, vodilo učiteljstva, ki ga podpira s svojimi karizmami. Izvorno so cerkve protestantske reforme hotele slediti načelu *sola Scriptura*, s čimer bi bila interpretacija Svetega pisma prepuščena individualno vsakemu verniku. Takšno stališče je povzročilo veliko razpršitev protestantskih veroizpovedi in izkazalo se je, da ga je težko zagovarjati, kajti vsak tekst potrebuje kontekst, natančneje rečeno, potrebuje neko izročilo, v naročju katerega se je rodil, se bere

in se razlaga. Tudi fundamentalizem ločuje Sveto pismo od izročila in učiteljstva, ko zmotno poskuša vzdrževati enotnost interpretacije s tem, da se zasidra izključno v dobesedni pomen (prim. *Katekizem*, 108).

Ko uči o vsebini razodete dediščine, je Cerkev subjekt nezmotljivosti *in docendo*, ki temelji na obljubah Jezusa Kristusa o njeni brezhibnosti; to pomeni, da se bo poslanstvo odrešenja, ki ji je zaupano, zagotovo uresničilo (prim. *Mt* 16,18; *Mt* 28,18-20; *Jn* 14,17.26). To nezmotljivo učiteljstvo se izvaja: a) kadar se škofje zberejo na ekumenskem koncilu z naslednikom apostola Petra, ki je glava apostolskega zbora; b) kadar papež razglasi kakšno resnico *ex cathedra*, ali kadar s tonom izražanja in zvrstjo dokumenta, ki se izrecno nanašata na njegovo vesoljno petrinsko poslanstvo, razglasi kakšen

specifičen nauk, ki ga šteje za potrebnega za dobro božjega ljudstva; c) kadar so škofje Cerkve, v občestvu s Petrovim naslednikom, soglasni pri izpovedovanju iste doktrine ali nauka, četudi niso zbrani na istem kraju. Kljub temu, da za oznanjanje posameznega škofa, ki samostojno predstavi določen nauk, ne velja karizma nezmotljivosti, so verniki ravno tako obvezani k spoštljivi pokorščini, tako kot se morajo držati naukov s strani škofovskega zbora ali s strani papeža tudi, če le-ti niso dokončno in nespremenljivo formulirani.[19]

6. Nespremenljivost dediščine razodetja

Dogmatično poučevanje Cerkve (*dogma* pomeni nauk, poučevanje) je prisotno že od prvih stoletij. Glavne vsebine apostolskega oznanjevanja so bile zapisane in tako so nastale izpovedi vere, ki so bile zahtevane od

vseh, ki so prejeli krst, kar je na ta način prispevalo k določanju identitete krščanske vere. Število dogem narašča z zgodovinskim razvojem Cerkve: ne zato, ker bi se spreminjal ali večal nauk, tisto, v kar je treba verjeti, temveč zato, ker pogosto nastopi potreba, da se razjasni kakšna zmota ali da se božjemu ljudstvu pomaga z ustreznimi poglobitvami, tako da se stvari opredeli na jasn in natančen način. Kadar cerkveno učiteljstvo predstavi kakšno novo dogmo, ne ustvarja ničesar novega, temveč zgolj izrecneje pokaže to, kar je že zaobseženo v razodeti dediščini.

»Cerkveno učiteljstvo v polnosti uporabi avtoriteto (oblast), ki jo ima od Kristusa, kadar definira dogme, opredeli verske resnice, se pravi, kadar v obliki, ki obvezuje krščansko ljudstvo k nepreklicnemu pritrjevanju vere, predloži resnice, vsebovane v božjem razodetju, ali

resnice, ki so z njim v nujni zvezi.« (*Katekizem*, 88).

Dogmatični nauk Cerkve, kot so na primer členi *Creda*, je nespremenljiv, saj izraža vsebino razodetja, ki je prejeta od Boga in ne narejeno s strani ljudi. Kljub temu dogme so dopuščale in dopuščajo homogeni razvoj, bodisi zato ker se poznavanje vere s časom pogloblja, bodisi zato ker se v različnih kulturah in obdobjih pojavljajo nova vprašanja, na katera mora cerkveno učiteljstvo dati odgovore, ki so skladni z božjo besedo, tako da eksplicitno izrazi to, kar je v njej vsebovano na impliciten način.[20]

Zvestoba in napredek, resnica in zgodovina, to ni nekaj, kar bi bilo v nasprotju z razodetjem[21]: Jezus Kristus je neustvarjena Resnica in tudi središče in dovršitev zgodovine; Sveti Duh, Avtor božjega razodetja, je porok njegove zvestobe in tudi tisti,

ki omogoča poglobljanje v njegov pomen v teku zgodovine in tako vodi »do vse resnice« (prim. *Jn* 16,13). »Čeprav je razodetje dovršeno, še ni v celoti razloženo: krščanski veri ostane naloga, da v potekanju stoletij postopoma dojema ves njegov pomen in daljnosežnost« (prim. *Katekizem*, 66).

Dejavniki razvoja dogme so isti kot dejavniki, ki omogočajo napredovanje živega izročila Cerkve: oznanjevanje škofov, proučevanje vernikov, molitev in meditacija božje besede, izkušnja duhovnega, zgled svetnikov. Pogostoma učiteljstvo zbere in z avtoriteto uči nekaj, kar so pred tem proučevali teologi, kar so verovali verniki, kar so oznanjali in živeli svetniki.

Giuseppe Tanzella-Nitti

Osnovna literatura

Katekizem Katoliške cerkve, 50-133.

II. vatikanski koncil, Konst. *Dei Verbum*, 1-20.

Janez Pavel II., Enc. *Fides et ratio*, 14. 9. 1998, 7-15.

[1] II. vatikanski koncil, Konst. *Dei Verbum*, 2.

[2] Prim. II. vatikanski koncil, Konst. *Dei Verbum*, 3; Janez Pavel II., Enc. *Fides et ratio*, 14. 9. 1998, 19.

[3] Prim. I. vatikanski koncil, Konst. *Dei Filius*, 24. 4. 1870, DH 3004.

[4] Prim. II. vatikanski koncil, Konst. *Lumen gentium*, 2-4; Odlok *Ad gentes*, 2-4.

[5] Prim. II. vatikanski koncil, Konst. *Dei Verbum*, 2.

[6] II. vatikanski koncil, Konst. *Dei Verbum*, 11.

[7] Prav tam.

[8] Zanimivo snov za pravilno razlaganje odnosa z znanostjo lahko najdemo v: Leon XIII., Enc. *Providentissimus Deus*, 18. 11. 1893;

Benedikt XV., Enc. *Spiritus Paraclitus*, 15. 9. 1920 in Pij XII., Enc. *Humani generis*, 12. 7. 1950.

[9] II. vatikanski koncil, Konst. *Dei Verbum*, 3.

[10] II. vatikanski koncil, Konst. *Dei Verbum*, 4.

[11] Prim. II. vatikanski koncil, Konst. *Gaudium et spes*, 22.

[12] »Dovolite mi, da trmasto ponavljam: resnice o veri in morali se ne določajo z večino glasov; sestavljajo dediščino — depositum fidei —, ki jo je Kristus izročil vsem vernikom in katere pooblaščno razlaganje in poučevanje je zaupal

učiteljstvu Cerkve.« Sv. Jožefmarija, pridiga Nadnaravni cilj Cerkve.

[13] Prim. II. vatikanski koncil, Konst. *Dei Verbum*, 9.

[14] II. vatikanski koncil, Konst. *Dei Verbum*, 8.

[15] Prav tam. Prim. Tridentinski koncil, Odlok *Sacrosancta*, 8. 4. 1546, DH 1501.

[16] II. vatikanski koncil, Konst. *Dei Verbum*, 10.

[17] Prav tam.

[18] Prim. prav tam.

[19] Prim. II. vatikanski koncil, Konst. *Lumen gentium*, 25; I. vatikanski koncil, Konst. *Pastor aeternus*, 18. 7. 1870, DH 3074.

[20] »Zato je prav, da skozi vse čase in obdobja raste in napreduje umevanje, znanost in modrost

vsakega posameznika in skupnosti ljudi, tako s strani celotne Cerkve, kot glede vsakega izmed njenih članov. Toda ta rast mora slediti svoji naravi, to pomeni, mora biti skladna s potezami dogme in mora slediti dinamizmu ene same in iste doktrine,« sv. Vicenc iz Lerinsa, *Commonitorium*, 23.

[21] Prim. Janez Pavel II., Enc. *Fides et ratio*, 11-12, 87.